

ПУБЛИЈЕ ОВИДИЈЕ НАЗОН

Поводом 2000-годишњице песникова рођења

20 марта ове године навршило се двадесет векова откако је у малом граду средње Италије, Сулмону, угледао света Овидије*), познати римски песник из друге половине Августове владе када је римску књижевност почела прожмати реторичност, која је толико карактеристична за грчку и римску књижевност последњих векова антике. Ореол који се зажегао око Овидијева имена још за његова живота није се гасио ни потамнео све до дана данашњег. У средњем веку он је утицао на обнову љубавне поезије, а касније њега су ценили и такви умови као што су Сервантес, Шекспир, Гете, Пушкин.

Овај отмени Римљанин који је живео независним и имућним животом уметника постао је славан у светској књижевности нарочито са свога прогонства, премда га оно није погодило што се борио за неке социјалне или националне идеале, него што се случајно замерио свемоћном принцепсу велике римске државе.

Прави разлог његова прогонства остао је и до данас неутврђен. У том питању научници се разилазе. Једни сматрају да је узрок његовој казни била његова слободна и фриволна поезија; други пак мисле да је узрок нека његова погрешка према Августу. Међутим може се узети као сигурна чињеница да је узрок био његов слободоуман и независан став према Августову режиму, према његовој рестаурационој политици, а да је његова замерка Августу била само згодан повод који је овај чекао одавно киван на њега. Овидије је свакако био упућен у неку династичку тајну, како се претпоставља, јер је он имао слободан приступ у салон Августове унке Јулије Млађе, па је одао нешто што је Августа јако увредило.

---

*) Овидије потиче из угледне породице витешког реда. Рођен је 43 г. пре н. е. Школовао се у Риму, а студије завршио у Грчкој, као што је био обичај код угледних Римљана. Чиновничку каријеру није волео, те је рано напустио службу и сав се одао поезији, којој је био одан свом душом. 8 год. н. е. прогнан је у Томе, грчку колонију на Црном мору (код данашње Констанце у Румунији). Ту је и умро 18 г. не дочекавши амнестију и повратак у Рим.

Случај песника Овидија је врло занимљив. О његовој величини варирају мишљења. По једнима он је врло велики песник, скоро геније, по другима он је сличан медиокритетима. У њему се види типичан лик римског песника са мање самониклости и природне инспирације, а с много вештине и сјаја у изражавању. С једне стране то је виртуоз форме, који је достигао, па и претизао Вергилија и Хорација, изванредан мајстор језика и стиха, песник суптилне маште и неисцрпне духовитости који се одликовао ванредном лакоћом у стварању; на другој страни, његова склоност према игри, недостатак оригиналности и површност толико су му нашкодрили, јер је, по речима Квинтилијановим, њиме управљао његов таленат, место да он управља талентом (Inst. or. X, 1, 88 и 98).

Мени се чини да је недостатак озбиљности и дубине код њега дошао отуда што је његово стваралаштво лишено идејности, услед чега је његов изванредни песнички таленат остао наред пута. Његова поезија је изражавала поглед на свет оног поколења које није знало за римске грађанске ратове и није се заносило сновима за обнову републике, нити је добило други неки идеал као циљ у свом животу. Овидије је чедо оног прелазног доба када је у редовима римског робовласничког друштва владао индиферентизам и вулгарно схватање епикурејске филозофије (уп. Полонская—Дератани, Истор. рим. лит., 1954, стр. 306).

Богато и разноврсно Овидијево дело готово цело је дошло до нас. Он је истовремено епски, лирски и драмски песник (његову изгубљену трагедију Медеју стари су ценили као једну од најбољих римских драма). У његовој песничкој делатности јасно се разликују три фазе. У првој фази то је „шаљиви љубавни песник“, као што је сам рекао, претставник објективне љубавне лирике са доста ироније, пародије и дидактике, са карактеристичним насловима: Љубавне песме, Хероиде, Наука љубави, Лек од љубави. Пада у очи да већ његова прва збирка показује изграђеног песника и по форми и по садржини. У другој фази он ствара *Фасте* и *Меџа морфозе*, једно од најбољих дела античке поезије, пре низ новела него епопеја, које је постало у новије доба неисцрпан извор мотива за разне новеле, опере, балете, као и за сликарска и вајарска дела. Трећи период његова стваралаштва претстављају *Тужне песме* и *Писма с Понџа*, његове субјективне елигије, од којих је нарочито прво дело чувено по искрености и снази осећања, које је инспирисало његово страдање.

Овидије је волео празан светски живот и високо друштво у коме се кретао. Али он није постао дворски човек нити назадан песник. Независан дух и слободан уметник, он је patio од недостатка идејности, која би му отворила путеве

ка ширим хоризонтима. Његова филозофска концепција садржи елементе еклектицизма, мада он највише нагиње Епикурову односно Лукрецијеву материјализму. Он је несумњиво био позитиван човек и, бар у извесној мери, прогресиван стваралац. То се види по његову ироничном ставу према боговима и религији, где је он, како су неки приметили (ИРЛ, с. 319), Лукијанов претеча. Мада се у својој поезији често окретао прошлости, он је с доста реалистичности приказивао и своје доба, испољавајући склоност према ситном и приватном, према темама из савременог живота и према малим људима.

Његова величина огледа се и у дивним мислима, које се налазе у великом броју по школским уџбеницима и по којима он не стоји позади Вергилија и Хорација. Узмимо на пример мисао да дарови придобијају и богове и људе (Ars am. III, 653/4), или ону пуну бола из *Tristia* I, 9, 5—6: „Док будеш срећан, имаћеш много пријатеља; а кад буду тешка времена, остаћеш сам“, као и толике друге.

Али ма како стојала ствар с овим песником, зуб времена није до сад ништа наудио његовој поезији и његове *Метаморфозе* (Преображаји) и *Тужне песме* неће бити заборављене све док буде душа осетљивих према лепом.

Скопље.

Б. М. Стевановић.

LYRICI CROATICI

Miroslav Krleža:
(1893)

URBES IN SOMNO

Amo somnia mea et in somno urbes meas,
saxo strata fora et salientes aquae vitreos.
Amo pocula somniorum plena et vitrea,
quales desunt a ponte Rialti usque ad Patavium

In somno fluunt flumina et agitantur vela,
textum caeli caeruleum, glaucum et serenum.
Aulaeum sericum coloris lutei volutatur,
aqua fusca — virens versicolor est,
super urbem nubes ut glacialis mons crescit.

Mulieres albae, rosae albae, albi canes venatici,
cigni albi, tintinnabula, horti,
undae caeruleae, sonus lyrae, vela,
epula, musica, laetitia, oscula.

Zagreb.

Verisio: T. Smerdel.